

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Kaartspelen.

Er liggen reeds een groot aantal brieven te wachten op beantwoording.

Zooveel mogelijk hoop ik ze alle te beantwoorden.

Verre de meesten handelen over de kwestie van Verbondsbeschouwing en Zelfonderzoek.

In één artikel of twee denk ik al die vragen die uiteraard elkander dikwijls zeer veel gelijken, te bespreken.

▼

Nu eerst een paar andere dingen.

Is het goed, dat in onze kringen het kaartspel, met name het bridgen, zoo groote plaats in gaat nemen?

Mijn antwoord daarop is een hartgrondig: Neen, dat is niet goed!

Over deze zaak is al veel gehandeld.

Reeds in 1574 heeft L. Daveau een verhandeling in 't licht gegeven tegen allerlei lot-spel, inzonderheid tegen het kaartspel. Taffin, Perkins, Amesius, Rivet, Voetius, Kuyper, Geesink; zij hebben zich allen tegen het kaartspel uitgesproken.

Het bezwaar tegen kaartspel is, dat het in beginsel, ondanks alle handigheid en gevatheid, die er ook bij te pas komen, voor een goed deel kansspel is.

Of men mooie of minder mooie kaarten krijgt, hangt af van — ja, waarvan?

De ongelooftige zegt: Van het toeval.

Wij weten, dat er geen toeval is; wij weten, dat alle ding bestuurd wordt door den voorzienigen God.

Kansspel, dus ook kaartspel, is een spelen met Gods Voorzienigheid; men doet dat niet bewust of opzettelijk, maar toch is het zoo. Kaartspel is een: er zich mee vermaken te zien, hoe Gods Voorzienigheid de kaarten telkens weer verdeelt; gunstig of ongunstig voor mij. En dat mag niet. Alle spelen met Gods voorzienigheid is zonde; zonde tegen het derde gebod. Daarom moet men ook niet er zich aan wennen om allerlei nietigheden uit te maken door het lot; door strooitje trekken, raden van rechter- of linkerhand en dergelijke — zonder noodzaak make men van het lot geen gebruik.

Daarom is het ook beter, dat men zijn kinderen niet late spelen met ganzebord, kwartet of spelen van dezelfde kracht.

Ik weet wel, dat het heel moeilijk is, in dezen consequent te zijn.

Maar noodig is, dat wij den rechten weg voor ons zien en daarin zoeken te wandelen. Nooit mag men, omdat consequentie zoo moeilijk is, het beginsel prijsgeven.

Nooit mag men het beginsel ondergeschikt maken aan de praktijk.

Geen spelen met Gods Voorzienigheid, dat zij de strakke eisch, waarnaar wij ons richten.

Een tweede, groote bezwaar, ligt voor mijn besef hierin: Alle geluksspel heeft de eigenaardigheid, dat men er zich gemakkelijk aan verlaat. Geeft men eenmaal aan het kaartspel een plaats in het gezellig verkeer, dan zal men al meer zijn tijd daarmee gaan vullen. En dat trekt het leven naar omlaag.

Schopenhauer, de ongelooftige wijsgeer, heeft gezegd: „Kaartspel is een verklaard bankroet aan gedachten. Omdat zij geen gedachten hebben uit te wisselen, wisselen ze onder elkander kaarten uit.” — Dat is juist.

Een avond met kaartspel doorgebracht is een verloren avond.

Wanneer men zich overgeeft aan kaartspel, dan toont men daardoor, dat men te leeg of te lui is, om over ernstige dingen te denken en te spreken; en naarmate men meer kaartspeelt zal men al leger en al luier worden.

Is dat iets dat past bij kinderen Gods, die zichzelf kennen als erfenamen van het eeuwige leven?

En laat men zich nu niet verdedigen met te zeggen: och, die gesprekken, die men in onze gezelschappen voert, beteekenen toch dikwijls ook niet veel.

Dat is helaas waar.

Vaak gevoel ik mijzelf daarover beschuldigd. Maar moeten wij dat nu sanctioneren door het geestdoodende, leerge, naar beneden trekkende kaartspel in onze gezelschappen een plaats te geven?

Moeten wij niet veel meer elkander helpen om onze gezelschappen op hooger peil te brengen, opdat wij elkander voort helpen op den weg omhoog?

Laat men toch niet, omdat men nu dat kaartspel eenmaal zoo aardig vindt, trachten het goed te praten.

Laat men toch zichzelf eerlijk en ernstig de vraag stellen, of die begeerte naar het kaartspel een be-

toevoegde: „Hoor nu, Hananja! de Heere heeft u niet gezonden, maar gij hebt gemaakt, dat dit volk op leugen vertrouwt” (Jer. 28: 15). Prof. Aalders wijst in hetzelfde verband (bl. 142) er op, dat, indien een valsche profete bewust onwaarheid spreekt, met het doel, de goddelijke openbaring, die hij haat, tegen te staan, in de lijn van dit kwaad de bekende zonde tegen den Heiligen Geest ligt. Inderdaad; maar deze herinnering is tevens een zijdelingsche waarschuwing tegen alle met een anti-intellectualistisch masker gewapende, maar in werkelijkheid geraffineerde intellectualisme, dat tegenwoordig gevaar loopt, onder ons in te sluipen, met name dan van de zijde van hen, die de zeer ernstige vraag der persoonlijkheid verhouding tot God, althans theoretisch, beantwoordbaar achten aan de hand van de wetenschappelijke, of tenminste logisch-verantwoorde verwerking van psychologisch materiaal. Laat, wie den weg Gods zoo verrationaliseeren durft (althans op de studeerkamer, of in objectiverende beschouwingen over het „subjectieve” op den kansel), zich eens afvragen, wie er in de laatste negentien eeuwen naar zijn meening zonder eenigen twijfel de lastering tegen den Heiligen Geest bedreven heeft? Hij zal geen naam durven noemen; en hij moge weten, dat de exegeten ten aanzien van degenen, die onder de „bijbelsche figuren” bedrivers van deze zonde schijnen te zijn, onder elkaar van meening verschillen. Wel een bewijs, dat inzake het fijne puntje, waar het in de tegenwoordige gesprekken over het zelfonderzoek eigenlijk over loopt, het gesprek niet stop te zetten is met de op zichzelf zeer ernstige waarheid, dat men uit de vruchten den boom kent *).

Dit geldt dan ten aanzien van de valsche profeten, die „kwade boomen”, die kwade vruchten voortbrengen: ketterijen b.v., of fantasieën.

En wat de ware profeten betreft, de „boomen” dus, die goede vruchten voortbrengen, er valt te onderscheiden tusschen de vruchten, die zij als profete voortbrengen, en de vruchten, die zij in hun honderd-en-één andere qualiteiten voortbrengen. „De beoordeeling van het karakter der valsche profetie is niet afhankelijk van het karakter der personen, bij wie ze voorkomt; evenmin als de beoordeeling der ware profetie hangt aan het karakter der ware profeten, bij een Bileam en Kalfas vinden we evenzeer ware profetie als bij Jesaja of Amos” (Prof. Aalders, Valsche Pr., 142). Wie zijn het, die de ware profeten aan hun vruchten, en de valsche aan de hunne kunnen kennen? Het zijn „de discipelen des Heeren, burgers van het koninkrijk der hemelen, die geleid worden door den Geest en oordeelen naar het Woord Gods, 1 Kor. 12: 10, 1 Joh. 4: 1”, zegt Prof. Grosheide, in zijn bespreking van Matth. 7: 20. En waar dit vers teruggrijpt op den in het Schatboek genoemden tekst Matth. 7: 17 ligt daarin een bewijs, dat zoowel Prof. Grosheide, als ook Ursinus zelf (want die bleek verleden week gelijkelijk te denken), aan alle beoordeeling van „boomen” naar „vruchten” vooraf willen zien gaan het geloovig luisteren en recht verstaan van het geopenbaarde Woord des Heeren.

Wie dus ook heden nog dit geloovig aanvaarden en verstaan van het Woord Gods als eerste conditie stelt, zonder welke het kennen van den boom uit de vruchten niet eens mogelijk is, die doet niets anders, dan uitwerken wat steeds onder goede gereformeerden als waarheid gegolden heeft. Wie er tegen kampt, is de rationalistische wapenleverancier voor het piëtisme. Hoe ver Ursinus' gedachtenwereld van de zijne afstaat, bewijst wel het feit, dat het Schatboek, onmiddellijk na de zooveel geciteerde woorden (dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de goede werken als vruchten verzekerd zijn moet) (II, 199), deze laat volgen: de goede werken zijn vruchten van den Heiligen Geest en van het geloof, Gal. 5: 22. Daarom moet men de goede werken doen, opdat wij daardoor HOE LANGER HOE MEER in onze consciëntien verzekerd worden, dat wij den Geest van Christus hebben en Hem toebehooren, Rom. 8: 14; Gal. 5: 20, en alzoo onze roeping en verkiezing vast maken, 2 Petr. 1: 10. Hoe langer hoe meer, staat er; dat wil dus zeggen: er moet eerst reeds geloof zijn; want alleen dan kan er sprake zijn van een „hoe langer hoe meer”. En op dit punt blijkt dus, dat de opvatting van het Schatboek, in betrekking tot de bekende woorden uit 2 Petr. 1: 10 (roeping en verkiezing vastmaken), weliswaar verschilt van die van Prof. Greijdanus, voor wat betreft de woorden „roeping en verkiezing”, en waarschijnlijk ook wel voor wat het begrip „vastmaken” betreft, maar dat tusschen beide toch deze overeenkomst bestaat, dat ze samen in elk geval eerst het werkzame geloof willen aanwezig zien, als onafwijsbare conditie, zonder welke er van een rechte verklaring en een trouwe gehooring aan wat er in den Catechismus, Zondag 32 staat, geen sprake kan zijn. Met dat „vastmaken”, zegt Prof. Greijdanus (a.w.) wordt bedoeld „een onbeweegbaar en onwankelbaar maken, zoodat er niet kan komen een losraken, wegdrijven, wegzinken, te loor gaan op eenigerlei wijze, ook niet in de moeilijkste omstandigheden en bij de verleidelijkste en heftigste aanvallen”.

Waarom dan ook het Schatboek, ofschoon het inzake de kleine kinderen wel degelijk leert, dat ze een „aangel” tot geloof kunnen hebben, toch ook als algemeenen regel stelt: „want het is zeker, dat degenen, die gelooven, ook weten, dat ze gelooven” (I, 189, geciteerde editie). Vgl. de Dordtsche Leerregels: een onzekere zekerheid is er niet.

Vernoedelijk zullen er lezers zijn, die met wat on-

* Vgl. Prof. Aalders, De Profeten des O. V., bl. 223, 224, die tusschen de valsche profeten en de hypocrieten een parallel trekt.

geduld uitzien naar eenig uitsluitel omtrent de vraag, of het Schatboek, of Ursinus' colleges, het zelfonderzoek laten gaan ook over de vraag, OF men gelooft, OF men het ware geloof heeft. Ik kan hun dadelijk opmerken, dat bij de bespreking van de zelfbeproeving voor het Heilige Avondmaal inderdaad wordt opgemerkt, dat „zij zelven beproeven, is onderzoeken, of men ook gelove en boetvaardigheid heeft: gelijk er staat, 1 Cor. 13: 5” *).

Omdat onze ruimte wel verbruikt is, zullen we echter een poging, om deze woorden wat nader te bezien, uitstellen tot de volgende week. Voorloopig zij er aan herinnerd, dat deze woorden niet voorkomen in de behandeling van Zondag 32, doch bij de bespreking van het Avondmaal.

K. S.

* Schatboek, aangev. ed., II, 153. Vgl. Explicationum Catecheticarum D. Zach. Ursini absolutum opus, ed. D. Pareus, Neustadti in Pal., typ. N. Schrammij, 1603, bl. 589: „probare seipsum, est explorare, an habeas fidem & poenitentiam”.

Onze broeders in de graafschap Bentheim.

Reeds eerder hebben we iets gemeld van de maatregelen, die van nationaal-socialistische zijde genomen zijn in Duitschland aangaande de „altreformierte” kerken in de graafschap Bentheim. Ze hadden betrekking op het gebruik van de Nederlandsche taal. Onlangs is in deze aangelegenheid weer een nadere praeciseering gegeven.

1. Een liederenboek in de Duitsche taal is reeds verschenen. Voortaan moet, met uitzondering van de godsdienst oefeningen, waarvoor de Nederlandsche taal nog toegelaten is, in elk geval in het Duitsch gezongen worden.

2. In alle gemeenten moet in het Duitsch gecatechiseerd worden. In een bepaalde kerk, waar dit nog moeite oplevert, dient toch zorg te worden gedragen, dat alle kinderen in de catechisatie Duitsche boeken gebruiken. In enkele met name genoemde kerken kunnen de jongens en meisjes bovendien nog een „Nederlandschen” psalm leeren. Voor de andere kerken is die „Hollandsche psalm” vervallen.

3. In bepaalde kerken wordt voortaan alleen in het Duitsch gepreekt. Ook de leesdienst moet in het Duitsch gehouden worden. In deze kerken is dus over heel de linie alles op Duitsche leest geschoeid, behalve dan de gevallen, waarin de „Hollandsche” psalm in de catechisatie toegelaten is. In twee kerken kunnen twee diensten in het Hollandsch geschieden; ze kunnen op twee verschillende Zondagen plaats hebben. Voor alle andere diensten (inclusief leesdiensten) is de Duitsche taal voorgeschreven. In één kerk (waar het nog wat bezwaarlijk is in 't Duitsch te preeken), dient dit toch eens per maand te gebeuren. Drie kerken moeten maandelijks in de eerste dagen der maand bij de autoriteiten opgeven, wanneer in 't Duitsch, en wanneer in 't Nederlandsch gepreekt worden zal.

Deze regeling geldt tot 1 Nov. 1937. Gaat men er tegen in, dan is ze meteen vervallen.

De regeling is getroffen om den overgang van Hollandsch tot Duitsch te vergemakkelijken. De landraad hoopt, dat langs dezen weg de oud-gereformeerde gemeenten meer en meer in den Duitschen „Kultuurkring” zullen ingroeien. Maar — zoo wordt er nadrukkelijk aan toegevoegd — de landraad is tot deze schikking slechts bereid, in de stellige verwachting, dat door de verantwoordelijke leiders van het oud-gereformeerde kerkelijke leven alles ondernomen wordt en ook middelen en wegen gevonden zullen worden, om elke „den staat vijandige” politieke propaganda in de gemeenten te voorkomen. Het is daartoe — zoo gaat het stuk verder — noodig, dat de oud-gereformeerde „geestelijken” met ernst en vlijt acht geven op alle publicaties, die van over de grens in hun gemeenten binnendringen. En dreigend wordt er aan toegevoegd, dat het den landraad spijten zou, als deze „geestelijken” daartoe niet instaat zouden zijn; in welk geval hij zich genoodzaakt zou zien, zelf in te grijpen. Het kan z.i. de oud-gereformeerde gemeenten niet onverschillig laten, of haar leden worden opgevoed in den zin der tegenwoordige staatsleiding in Duitschland, dan wel of ze door „onverantwoordelijke” invloeden buiten Duitschland in den meest hatelijken vorm worden opgehitst tegen de over hen geplaatste overheid.

Tot zoover het officiële stuk. Men ziet, wat er terecht komt van de leus, dat de kerk zich buiten de politiek houden moet. Plaatselijk komt het er op neer, dat de predikanten zelfs censuur moeten oefenen op wat hun gemeenteleden lezen, opdat zij geen andere politieke meening vernemen, dan een tot de macht gekomen politieke partij belijft voor te leggen aan een geknecht volk. Zijn ze voor deze censuur en haar effect niet sterk genoeg, dan kan er alles en nog wat loskomen.

Wij mogen met de in haar vrijheid beknotten gemeenten over de grenzen wel meeleven, en aan haar denken ook in ons kerkelijk gebed. Haar leden mogen niet meer hooren, wat Schrift en belijdenis hebben in te brengen tegen de anti-schriftuurlijke leiding en propaganda eener regeering, die zelf het heidendom propageert en den bijbel laat honen door valsche profeten als Alfred Rosenberg, en dergelijke lieden, die duizendmaal meer kwaad zeggen van den levenden God en Zijn Woord, dan hier in Nederland „De Dageraad”. Hoe lang zullen in Nederland de menschen zich nog laten benevelen door reclamestukjes, als de indiening van petitjes benevens de argumentatie met rotte eieren tegen „De Dageraad”?

K. S.

verband met
rgrede moeten
ikaosynô (ge-
van Christus”
se het onmog-
vruchten zou
onbedriegelijk
g duren, men
et einde blijft
e dus over het
den maatstal
genoemd Ga-
wel niet over
men kan, maar
an Prof. Greij-
„wanneer het
etoon”; „waar-
reekt, daar is
eren van wel”
ook verwezen
genoemd; ook
ek, doch bindt
het hart, die
begnadiging

lat de exegese
uitleggers op
dt, dan eeuwen
de uitlegging
ank af citeeren
ankbaar jegens
eigen tijd ge-
woord hangen
ren we af; van-
die uitspraken
r-3).

passage uit het
„dat de goede
ons zelfs wil”,
uit de goede
a, verzekerd zij-
th. 7: 17. Weer
de valsche pro-
Schrift kennen
in kan uit hun
voord van God
aardigheid zijn,
u beweren zou,
ch altijd scherp
rofeet. Prof. Dr.
de valsche pro-
l. 141), dat het
he profete voor
is, zoo formeel
el van de waar-
at een Hananja,
eve oprechtheid
volle overtuigt
he wapenen, en
iet minder vast
jke zending om
ft toch ten volle
t Jeremia hem

der genoemde

„gamelde editie,
nde teksten. In
nwel, Doctrinae
Catechetici, ex
plaria diligenter
idati, etc. Lugd.
ter bevestiging
32, vraag 86, al-
17, Gal. 5: 6, 22

lieregister van
ld.

„lezing ervan
at Westersche
lôden hun ge-
enschen, voor
reef, dit alles”
it de Schriften
sias, de Zoon

t, dan is onze
familieregisters
en verhoogden
liepapiereren on-
Zijn kerk be-
delemt de vraag-
oe heeft Jezus
ook hierin niet
n werk hebben

ij geloóven dat
s de Middelaar

beschouwen in

s als de zegs-
kers geteekend-
den Vader ver-

t Vader aange-

por den Vader

WIELENGA.

wijs is van geestelijken welstand of van geestelijke magerheid.

En als men niet zal kunnen loochenen, dat het is een bewijs van armoede en kwijning van het leven des geloofs, wel, dat men er dan mee breke.

Gods volk heeft wel wat anders te doen, dan zijn lijd op die wijze stuk te slaan.

En zegt men dan tenslotte: wij hebben toch ook wel eens behoefte aan ontspanning? dan beaam ik dat ten volle.

Maar kan men die ontspanning dan niet vinden in een gezellig gesprek, dat in den goeden toon blijft, en dat, zonder dat het te zwaar en te diep wordt, toch vormend werkt voor allen, die in het gezelschap zijn?

Het leven is zoo rijk, Gods Woord is zoo rijk; wij hebben toch ook wel eens een boek gelezen, waaruit wij wat vertellen, waarover wij wat praten kunnen?

Het is niet gemakkelijk, het is een kunst op-zichzelf om een goed, christelijk gezelschap-mensch te zijn, maar laten wij er ons op toeleggen het te worden.

Wij hebben hier een groot tekort te belijden, maar dat mag er nooit toe brengen, dat wij het nu maar zouden zoeken bij de wereld, om haar na te volgen.

In ons Christelijk gezelschap-leven géén kaarten; daarmee gaat het in de verkeerde richting.

Verbreken van een verloving.

Van een student, niet in de theologie, kreeg ik een schrijven, dat mij buitengewoon verkwikte. Wat zou het heerlijk zijn, als onze studeerende jongemensen zich allemaal zóo interesseerden voor de vraagstukken, die ons leven beheerschen, als deze student.

Het eerste gedeelte van zijn schrijven handelt over de quaestie van het „historisch geloof” in verband met de geloofsverzekerdheid.

Daarover later.

Het tweede onderwerp, dat hij aansnijdt, is „de verbreking van een verloving”.

Indertijd heb ik daarover eens geschreven.

Mijn conclusie was, dat men in sommige gevallen, met wederzijdsche toestemming, elkander het jawoord terug zou mogen geven.

Daarmee is onze broeder het niet eens.

Hij meent, dat ook de verloving, evenals het huwelijk zelf, onverbreekbaar moet worden geacht.

In 't kort komt zijn beschouwing hierop neer: Het huwelijk wordt onverbreekbaar geacht, omdat in de huwelijksdaad de wondere eenheid is tot stand gekomen, waarbij verwerkt wordt het woord des Heeren: „dat zij niet meer twee zijn, maar één vleesch”.

Deze huwelijksdaad is echter niet iets dat op zichzelf staat. Zij is de slotapothecose van een reeks liefdesuitingen, die men het liefdesleven zou kunnen noemen.

In die liefdesuitingen zet zich reeds in DE liefdesuiting in de huwelijksdaad. Aangezien nu in den verlovingsstijd die liefdesuitingen ook reeds een plaats hebben (kussen en omhelzen) is ook die daad, waarin de eenheid ten volle wordt verwerkt, in den verlovingsstijd reeds ingezet.

Daarom is de verbreking van een verloving in den grond niets anders dan de verbreking van het huwelijk en dus ongeoorloofd.

Het standpunt hier verdedigd wordt ook door anderen ingenomen.

Dr. Dee heeft indertijd, bij zijn promotie, in een zijner stellingen ook de verbreking van de verloving met echthreuk gelijk gesteld.

Op welken grond hij daartoe kwam, is mij niet bekend.

Ik moet eerlijk zeggen, dat er in deze beschouwing veel is, dat mij aantrekt.

En toch komt het mij voor, dat hier conclusies worden getrokken, die niet te handhaven zijn.

Een volgend maal hoop ik hierop in den breede in te gaan.

Laten alle lezers ondertusschen over dit onderwerp eens ernstig nadenken en voor zichzelf tot een conclusie trachten te komen.

Het is de moeite waard en zal voor het leven van onze jongemensen van groote betekenis blijken te zijn.

D. v. D.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Het sterilisatie-vraagstuk.

III.

Van het besef, dat de mensch mede verantwoordelijk is voor den aard zijner nakomelingschap, vindt men, gelijk wij gezien hebben, alle eeuwen door de bewijzen. De wetenschappelijke fundeering van de leer der eugenetica vond echter eerst plaats in de 19de eeuw, toen Galton door eigen proeven aantoonde, dat het kiemplasma de zetel was van een ingewikkeld geheel van erfelijke eigenschappen, buiten den invloed staande van den tijdelijken

drager. Hij was de eerste onderzoeker, die de vraag opwierp of niet ook de menschenrassen en volkeren, evenals de dierlijke en plantaardige, door selectie verbeterd konden worden. Met recht kan men hem dan ook den grondlegger der eugenetica noemen. Dat deze laatstgenoemde wetenschap zoo'n groote vlucht heeft genomen, is evenwel te danken aan het feit, dat in het jaar 1900 door Cossens, de Vries en Tichermak opnieuw werd ontdekt de reeds in 1865 door Gregorius Mendel gevonden erfelijkheidswet.

Als een komeet, zoo zegt Prof. Siemens¹⁾, lichtte Mendels ontdekking, nadat de ontdekker reeds lang gestorven was, aan den wetenschappelijken hemel en spoorde de biologen tot een geweldige werkzaamheid aan. Met een enormen ijver begonnen zij te experimenteren en reeds na enkele jaren zag men de vaste fundamenteen van een nieuwe wetenschap voor zich. De moderne erfelijkheidsleer is zodoende geworden de grondslag, waarop de huidige eugenetische maatregelen rusten.

Het doel der eugenetiek, de rasverbetering van den mensch, kan men in tweeën splitsen en wel in een positief en in een negatief doel. Het positieve doel is de voortplanting van personen, die uit eugenetisch oogpunt daarvoor in aanmerking komen, het negatieve doel het tegengaan van de voortplanting van personen, van wie verwacht wordt, dat zij langs erfelijken weg op hun nageslacht ongewenscht geachte lichamelijke of geestelijke eigenschappen doen overgaan.

Het is vooral op dit laatste doel, het tegengaan van minderwaardige progenituur, dat door de voorstanders van rasverbetering de laatste jaren zoo sterk de nadruk is gelegd. Hierbij grondt men zich op de erfelijkheidsleer en de vraag mag dus gedaan: hoe staat het met de erfelijkheid, speciaal bij den mensch?

Hoewel de erfelijkheidsleer pas dateert van deze eeuw, is de grond gelegd in de voorgaande eeuw en wel door den Augustijner pater Gregorius Mendel. Deze ontdekte bij de overerving een in cijfers uitdrukbare wet, die in het geheele planten- en dierenrijk opging. Het zou ons te ver voeren deze klassiek geworden regels van Mendel in extenso te bespreken. Om echter u van deze regels eenig idee te geven, wil ik eenige voorbeelden van overerving uit de natuur geven.²⁾

Allereerst iets over de proeven met de z.g.n. wonderbloem, *Mirabilis Jalapa*. Van deze bloem kennen wij een roodbloeiende en een witbloeiende ras. Beide onderscheiden zich slechts door één enkele eigenschap, de kleur van de bloemen. Wanneer men nu roode wonderbloemen met witte kruist, dan krijgen wij bastaarden, ontstaan uit de vereeniging van 2 ongelijksoortige kiemcellen. Zulk een lastaard wonderbloem bloeit nu noch rood noch wit, maar rose. Immers zij heeft slechts van één ouder het vermogen gekregen om een roode bloemkleur te vormen. Vandaar dat deze bastaarden, wat de kleur betreft, tusschen rood en wit in zullen staan, m.a.w. rose gekleurd zullen zijn.

Tot hier toe is er aan de resultaten van deze kruising niets bijzonders, iedereen zal de uitkomst van deze proeven niet anders verwacht hebben. Geheel anders wordt echter de zaak, wanneer wij de rosbloeiende wonderbloemen onderling gaan kruisen. Wij verkrijgen dan namelijk niet weer rosbloeiende, zooals men oppervlakkig zou denken, maar drie soorten planten en wel: $\frac{1}{4}$ roodbloeiende, $\frac{2}{4}$ rosbloeiende en $\frac{1}{4}$ witbloeiende. Deze verrassende vondst van het splitsen der bastaarden heeft Mendel het eerst ontdekt en dat niet alleen, maar hij heeft ook voor de verklaring van deze feiten een hypothese gegeven, welke nog heden ten dage als juist erkend wordt.

Volgens Mendel is iedere erfelijke eigenschap op dubbele wijze in de erfmasse aangelegd. Ieder levend wezen is derhalve een dubbel wezen, want voor ieder erfelijk kenmerk bezit het een gepaard aanleg, waarvan de eene paarding van den vader, de andere van de moeder stamt. Deze gepaardheid van den erfelijken aanleg komt bij kruising van raszuiver levende wezens niet tot uiting, wel daarentegen bij de kruising van bastaarden. De zoeven genoemde proeven van onderlinge kruising der rosbloeiende wonderbloemen leveren daarvoor het duidelijke bewijs. Juist omdat deze laatste zowel het vermogen om rood te bloeien (overgeërfd van het eene ouderpaar) als het vermogen om wit te bloeien (overgeërfd van het andere ouderpaar) in zich vereenigd hebben, zullen bij kruising niet alleen weer rosbloeiende planten te voorschijn komen, maar ook voor een deel rood-, resp. witbloeiende planten.

Een ander bewijs voor de juistheid van Mendels hypothese, dat de erfelijke aanleg voor een eigenschap dubbel is, is het resultaat van de z.g.n. „terugkruising”. Wanneer men n.l. een rosbloeiende plant kruist met b.v. een raszuivere roodbloeiende plant, dan krijgt men bastaarden, die deels rose, deels rood zullen bloeien. Kruist men eerstgenoemde plant met een raszuivere witbloeiende plant, dan krijgt men bastaarden, die deels rose, deels wit zullen bloeien. Deze proeven zijn niet anders te verklaren dan door aan te nemen, dat eerstge-

1) Prof. Dr. H. W. Siemens: Hoofdstukken der Erfelijkheid, raahygiëne en bevolkingspolitiek. Groningen, 1931, blz. 14.

2) Hoofdzakelijk ontleend aan Prof. Dr. Siemens, l.c.

noemde plant in zich het vermogen had zowel rood als wit te kunnen bloeien. Immers indien de rosbloeiende wonderbloem alleen het vermogen bezat rosbloeiende dochterplanten te kunnen voortbrengen, dan zouden bij kruising met een rood- resp. witbloeiende wonderbloem van zuiver ras nooit anders dan weer rosbloeiende dochterplanten te voorschijn kunnen komen. Nu evenwel behalve rosbloeiende dochterplanten ook rood-, resp. witbloeiende planten te voorschijn komen, zoo moet hieruit wel volgen, dat de rosbloeiende moederplant in zich het vermogen had zowel rood als wit te kunnen bloeien.

A. C. D.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Waarom Zending?

II.

Als ondertitel van zijn boekje: „Waarom zending, juist nu?” geeft Dr. H. Kraemer: Een studie over het goed recht en de noodzaak der zending juist in den tegenwoordigen tijd.

Wij verlaten hiermee in zeker opzicht den bodem der Schrift, om uit de wereldconstellatie op te maken, hoe de eisch, door God gesteld, in onze dagen wel van heel bijzondere betekenis is en met meer kracht dan ooit op de ziel wordt gebonden.

Dr. Kraemer constateert dit een secundair motief te zijn, en geeft als karakteristiek ervan aan: de enorm-gewichtige prikkeling tot zending, die in de huidige wereldconstellatie is gelegen.

Wij kunnen ons hiermee gemakkelijker vereenigen dan met de omschrijving van de primaire oorzaak, n.l. datgene wat de zending scheppend voortbrengt; doch wij laten dit rusten, om te zien, hoe de ontmoeting tusschen West en Oost zulke ingrijpende veranderingen in de wereld heeft aangebracht, dat de gemeente des Heeren daaruit afleiden mag, hoe dringend toch de oproep van den Heere is, om het Evangelie ook nu te prediken aan alle volken.

Deze ontmoeting noemt Dr. Kraemer het gewichtigste en meest ingrijpende feit der moderne geschiedenis, dus der laatste 150 jaren. Op allerlei wijze heeft het Westen aanraking gezocht en gekregen met het Oosten, met de Oostersche wereld, met Azië en Afrika. Daar zijn de geweldige handelsbetrekkingen en het zoeken van afzetmarkten; en waarlijk niet minder het politieke ingrijpen der Westersche mogendheden, die de Oostersche volken met dwingende kracht aan hun Westerschen wil hebben onderworpen.

Maar in deze ontmoeting van Oost en West neemt ook de zending haar plaats in; en een belangrijke plaats is het. Als wij bedenken wat zending eigenlijk is, wat zij wil, welke middelen zij gebruikt, naar welk doel zij streeft, dan voelen wij wel, dat de zending veel dieper ingrijpt, en de onderlinge betrekkingen heel wat sterker begeert te maken dan handel of politiek.

Deze ontmoeting heeft geweldige gevolgen gehad. Inderdaad heeft het Westen talrijke volken aan zich onderworpen, en de landen zich toeëigend; men heeft enorme gelegenheid gekregen zijn producten kwijt te raken, en op vele andere wijzen enorme voordeelen te halen uit het overwicht, dat het Westen nu eenmaal boven het Oosten had.

Doch er is meer gebeurd.

De onbedoelde en ongewilde gevolgen hebben het nagestreefde en verkregen doel verre overtroffen!

Er is een nieuw Oosten ontstaan!

De massa van miljoenen is in beweging gekomen; en wie zal hen kunnen keeren? Het Oosten is ontwaakt. Het heeft zich weten aan te passen, en de krachten der Westersche wereld zich toegeëigend.

Dit laatste niet het minst in den meest verderfelijken zin van het woord.

Een enkel voorbeeld hiervan. Bij de 5000 studenten aan de Keizerlijke Universiteit te Tokio werd geïnformeerd naar hun godsdienst. En de uitslag? Slechts 8 hingen den nationalen Japanschen godsdienst aan, n.l. het Shintoïsme, ook acht het Confucianisme, 300 waren Boeddhist, 60 behoorden tot het Christendom, en de overige 4500 waren atheïst of agnostici! Ontstellende cijfers. Het Westen heeft het Oosten van zijn godsdienst beroofd.

Er is nog veel meer verwoest voor altijd. Maar tegelijk zijn er nieuwe krachten wakker geroepen, en is er een heropbouw waar te nemen.

Wie kan daarin beter meewerken dan de zending? Is het eigenlijk niet zoo, dat de zending wat heeft om op te bouwen en mee te bouwen?

En nu is het een feit, dat politieke en andere machten juist de zending willen tegenhouden en tegenwerken. Alles mag ten slotte gebruikt worden, om het Oosten te veranderen; maar de eenige macht, die het Oosten kan redden, moet worden geweerd.

Tegen dit geraffineerde handelen komt Dr. Kraemer heel sterk op, en de dwaasheid stelt hij duidelijk in het licht. Maar het meest toornl hij

er tegen, standpunt, denken, heid en c.

„Het k... gekregen, buiten w... forum v... menschen, van haar... tijd, omd... het compl... ontmoetin... niet kan...

Het is „christen... gaan du...

Drie... toch goe... ontmoetin... en hoe e...

Allereer... lieve of a... val. Zij n... vaarden... en dan is... levenden... altijd gelc... Westen h... dienstige...

Hier kn... Kraemer... ding vole... Evangelie... primitieve... opdracht... door haar... lijken eisc... wordt, ma... verwardh... verniet o... stellen op... plaatsverv...

Ook de... oorzaak v... groote cr... eraan, da... de animis... „door een... heidsbesel... versel w... telijken i... „gericht... verhoudin... van onm... in de mo... Het pro... snel gaam... En de... diensten... kunnen ha...

Ook hic... ais bij de... staande e... godsdienst... haar pri... heid en tr... om in de... tot klaarh... van alle s... een der w... den, die h... daarvan... maant”.

Zoo sta... bezien we... als zij in... motief te... Christus... Het is... toekomst... wederopbe... veel, in m... is dat vele... niet: de... duidelijk... mede b.v... ontwikkelt... enkele ja... willen wo... maatschap...

Wat zal... zijn? Dr. H... eeuwen z... Oostersche... of een an... het deed... in haar g... worden... weerstaand... wereldgesc... gevolg is... nog belang... Oosten m... van den... slissend n... komst ste... Het wo... Europa... Christelijk...